

Hvad er særligt ved fagdidaktikken i Idéhistorie?

Oplæg til FIP Idéhistorie B, htx
Syddansk Erhvervsskole, Odense, 6. februar 2020

Alex Young Pedersen

Aarhus Gymnasium, AARHUS TECH & Center for Undervisningsudvikling og Digital Medier, AU

Oversigt

- Fagdidaktik, en arbejdsdefinition
- Det særlige ved fagdidaktikken i Idéhistorie
- Læreplanen
  - Fagdidaktik i et dannesperspektiv
  - Læreplanens dimensioner
  - Idehistoriedidaktik som afselvfølgeliggørelse
- Spørgsmål
- Forrang af praksis
- Personlig teori
  - Eksempler på brug af teori
- Gruppearbejde
- Perspektivering: Udvidet fagdidaktik?

Hvad er fagdidaktik?

”Fagdidaktik er alle de refleksioner som man kan knytte til et fag og undervisning af dette fag, som kan øge kundskab om fagets beskaffenhed, om fagets legitimering og øge kundskab om hvordan faget kan læres, undervises og udvikles”

(Lorentzen 1998, s. 7, citereret i Ongstad 2012, s. 34, min understregning)

Hvad er særligt ved fagdidaktikken i Idéhistorie?

1. Fraværet af et entydigt videnskabsfag
2. Faget er et hybridfag
3. Fagets didaktik $\cong$ fagets praksis
4. Faget består af ganske få personer
5. Faget er nyt!

Den faste grund: læreplanen

Læreplanen tjener flere indbyrdes afhængige funktioner:

Offentlig legitimering af undervisningsindholdet (politisk funktion)

Udpegning af egnet undervisningsindhold (programmatisk funktion)

Indramning af og støtte til undervisningsplanlægning (praktiske funktion)

(Hopmann, Künzli & Jacobsen 1995, s. 341)

Fagdidaktik i et dannesperspektiv

Indhold < > Form

Det materiale dannessyn

+

Det formale dannessyn

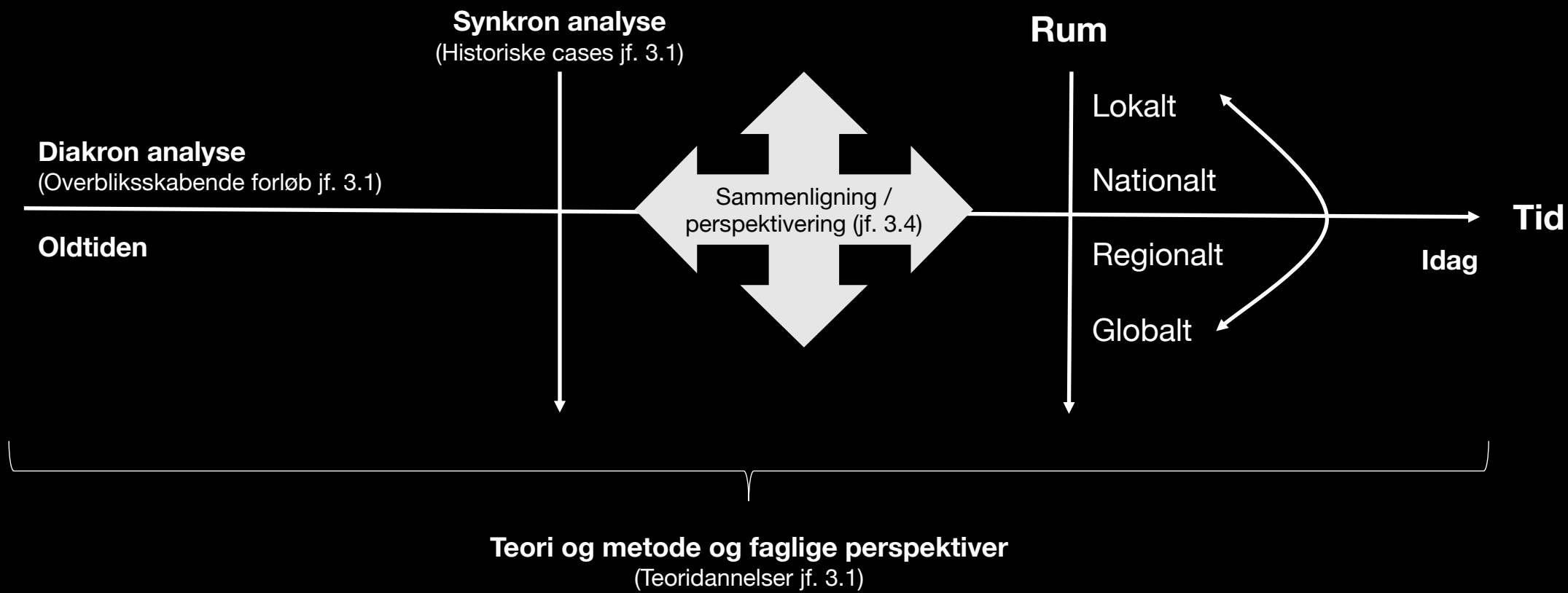
=

Den kategoriale dannesforståelse

Med henblik på

Elevens myndighed

Læreplanens elementer

”historien overladt til sig selv kan udvikle sig til et **samtidigt selvbedrag**, hvor aktuelle begreber og problemstillinger får **karakter af sejlfølgeligheder**, og derved berøver os evnen til, at forestille os **alternative muligheder.**”

(Lassen, 2012)

Afsejlfølgeliggørelse afhænger af at gøre ting synlig som ikke er synlige eller slørede.

Miljøbevidst

Kønsbevidst

Teknologi-bevidst

Historiebevidst

Globalt udsyn

Dybde-historisk perspektiv

Politisk bevidst

Etc.

Plenum

Hvad er ifølge dig det vigtigste eleverne skal have med fra undervisningen i Idéhistorie efter endt studentereksamen?

Hvad er den største udfordring i din undervisning i Idéhistorie?

Hvad er i dine øjne den største udfordring for eleverne i faget?

Praksis har forrang

Fagdidaktik =

Ideelt set et samspil mellem teori
og praksis som giver praksis
forrang

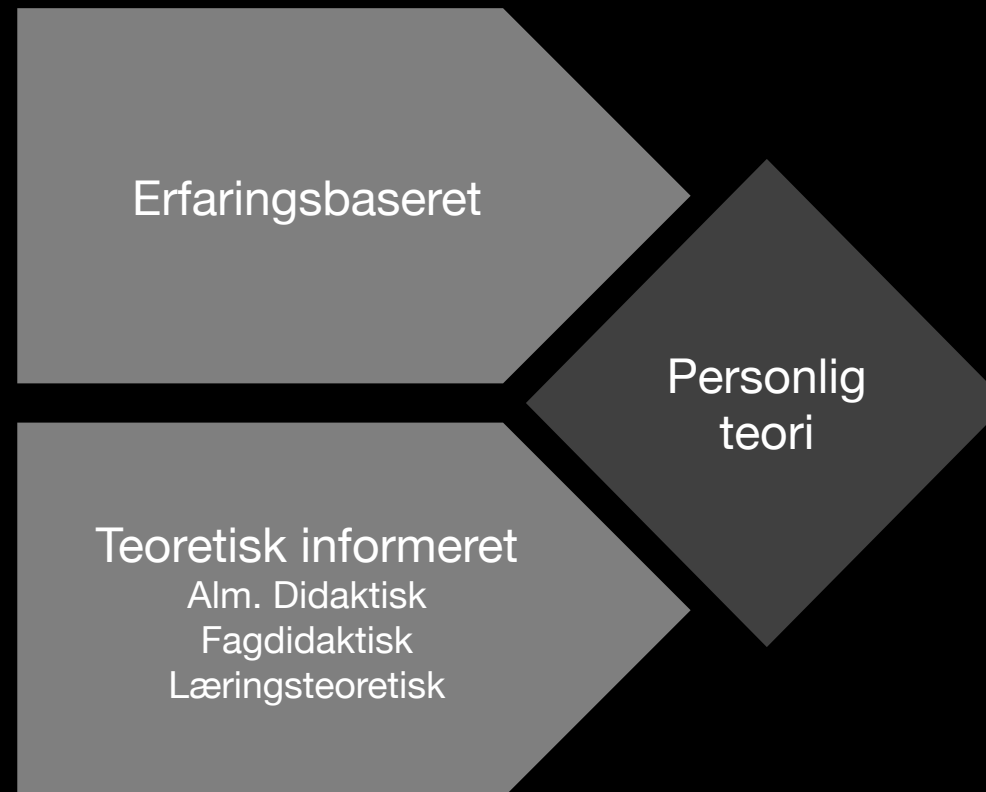
(Gundem 2008)

En fagdidaktik udviklet af praktikere

”Personlig teori” ifølge Hilbert Meyer

”formulerede og kritisk reflekterede antagelser om undervisningshandlingers grundlag, effekter og årsagsvirknings-sammenhænge, som er udviklet på baggrund af såvel *egne erfaringer* som teoretisk viden”

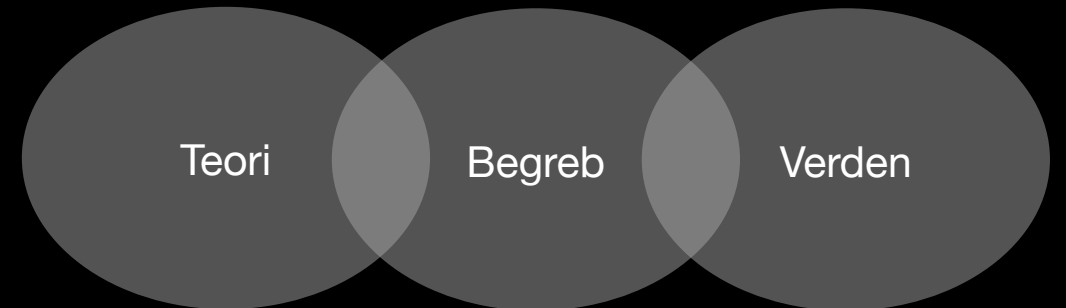
(Meyer 2014, s. 17)

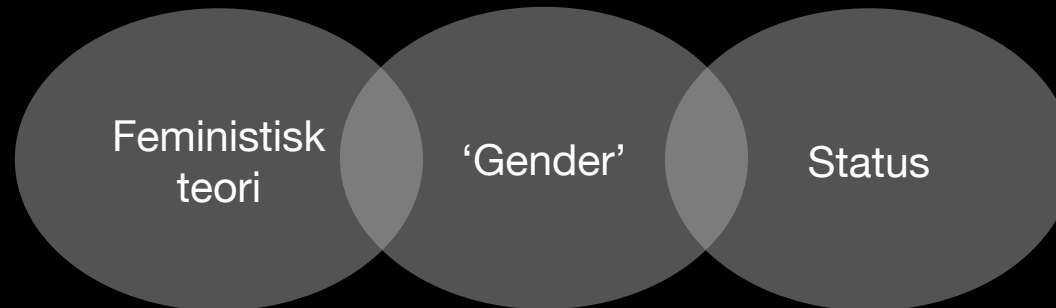
Teoriens rolle

”Theory is of value in empirical science only to the extent to which it connects fruitfully to with the empirical world. Concepts are the means, and the only means of establishing such connections”

(Blumer 1969, s. 143)

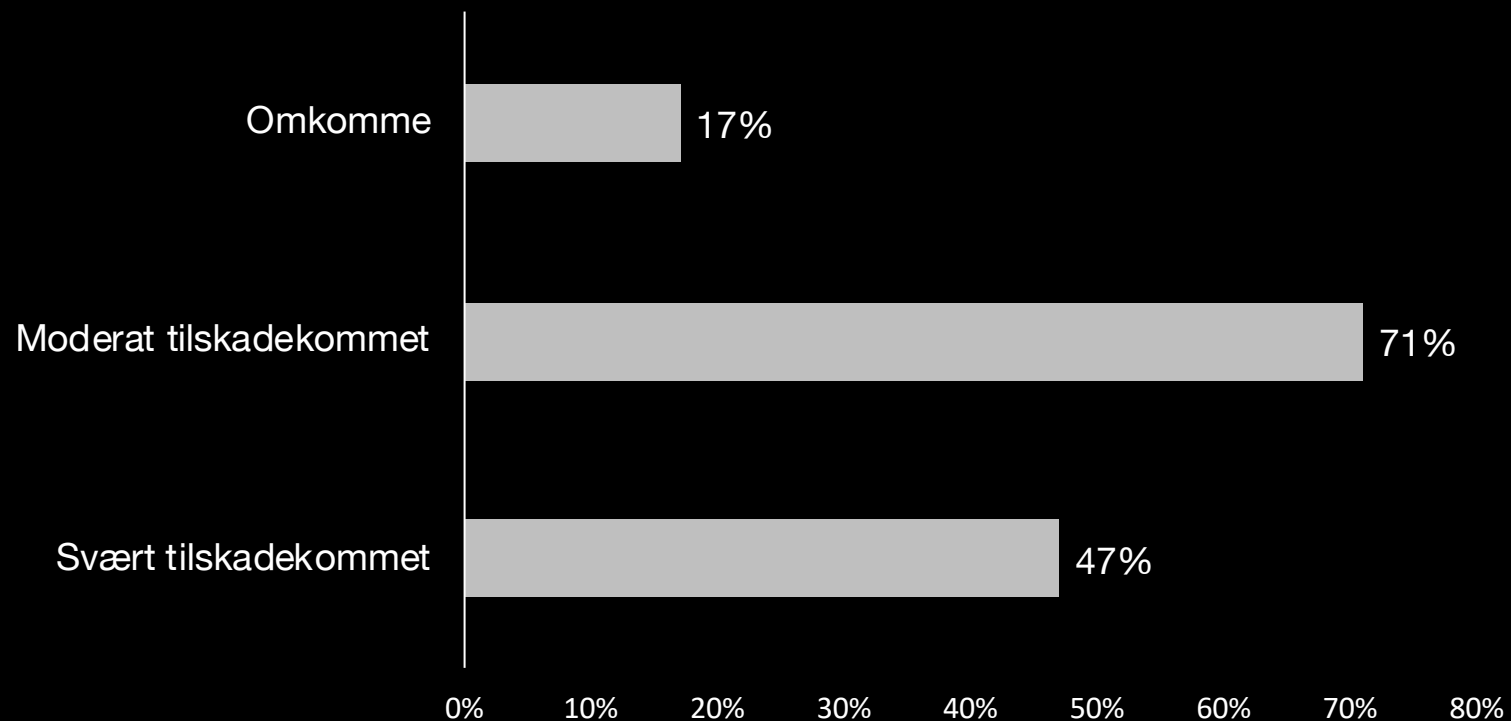

Eksempel #1: Feministisk teori

(Scott, 1986)

Case: Øget risiko for kvinder i bilulykker

Kahane, C. J. (2013, May). Injury vulnerability and effectiveness of occupant protection technologies for older occupants and women. (Report No. DOT HS 811 766). Washington, DC: National Highway Traffic Safety Administration.

Eksempel #2: Læringsteori

(Barton, 2001)

Forskellige forståelser for historisk forandring

USA

“Quest for freedom”

National progress, grounded in individual achievement

- + Strong sense of common identity
- + Moral imperative: We should learn from our mistakes

- ÷ Forståelse for ting som ikke fører til fremskridt
- ÷ Forståelse for grupper og kollektiv handling

Nordirland

Kontekstuel forståelse af forandring

- + Flere kulturelle redskaber
- + Forskellige synsvinkler
- + Et mere nuanceret syn på udvikling

- ÷ Aversion mod national historie
- ÷ Mangler fælles identitet
- ÷ Diktom identitetsdannelse (Unionist/Nationalist)

Eksempel: Industrialiseringens forudsætninger, elevpræsentation, 2.g, januar 2020

Formål:

Understøtter faglig læsning for at øge læringsudbyttet ved tekstlæsning.
Eksternalisering (reifikation eller tingsliggørelse) af forståelse i PECHA KUCHA - præsentation

Inspireret af Pedersen & Dalsgaard 2014

Overførsel fra en kontekst til en anden

Amerikansk narrativ:

En træt sort kvinde nægter at opgive sit sæde og hendes handling fører til ændret opfattelse og attitude hos hvide i USA.

(Barton 1992)

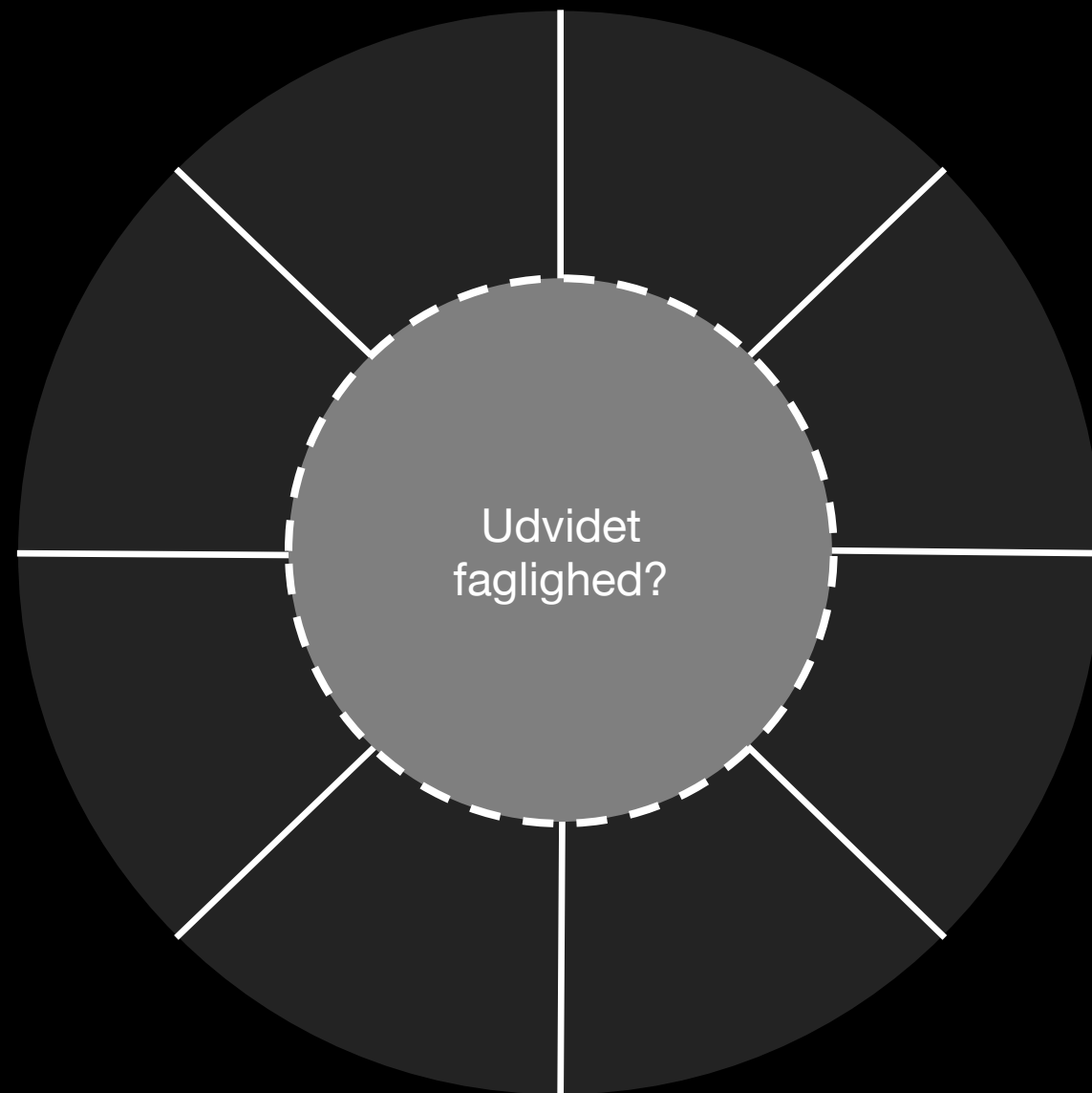
Dansk narrativ:

“Rosa Parks' civile ulydighed i bussen den aften i Montgomery var en spontan handling: hun blev siddende, simpelthen fordi hun efter en lang arbejdsdag var træt.”

Sindberg & Larsen (2019) *Det moderne USA*. Systime,
<https://detmoderneusa.systime.dk/?id=c359>)

Fagdidaktik er *refleksion* og *kommunikation* om fag - sådan som den gøres nødvendig af at blive bragt ind i nye og *ændrede kontekster*

(Ongstad 2006)

To "modsatrettede" tendenser i tiden

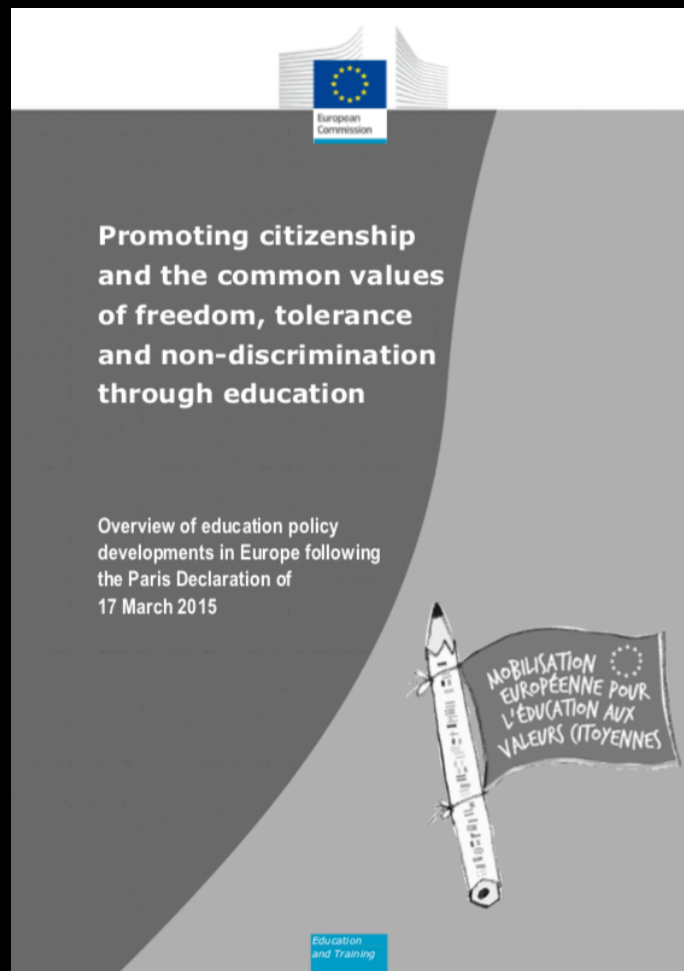
Medborger

- Demokratiforståelse
- Globale kompetencer
- (Inter)kulturel forståelse
- Kosmopolitisme
(verdensborgeren)
- Digital kompetente borgere
- Aktiv medborgerskab

Arbejdskraft

- Livslang læring gennem
kompetenceudvikling
- Innovation
- Entreprenørskab
- Karrierelæring
- Teknologiforståelse
(programering)

Eksempel 1: Paris-deklarationen

- Ensuring that children and young people acquire social, civic and intercultural competences, by promoting democratic values and fundamental rights, social inclusion and non-discrimination, as well as active citizenship;
- Enhancing critical thinking and media literacy, particularly in the use of the Internet and social media, so as to develop resistance to all forms of discrimination and indoctrination;
- Fostering the education of disadvantaged children and young people, by ensuring that our education and training systems address their needs;
- Promoting intercultural dialogue through all forms of learning in cooperation with other relevant policies and stakeholders.

Eksempel 2: Gymnasieloven §29

- Stk. 2. Eleverne skal gennem undervisningen opnå viden om og erfaringer med fagenes anvendelse, der modner deres evne til at reflektere over egne muligheder og at træffe valg om egen fremtid i et studie-/karriereperspektiv og et personligt perspektiv.
- Stk. 4. Undervisningen skal indeholde forløb og faglige aktiviteter, hvor der arbejdes målrettet med at udvikle elevernes evne til at arbejde kreativt og innovativt i fagene.
- Stk. 5. Undervisningen skal tilrettelægges, så eleverne opnår kundskaber og kompetencer gennem målrettet arbejde med sprog og kulturforståelse i undervisningen.
- Stk. 6. Eleverne skal opnå digitale kompetencer, så de lærer at anlægge et kritisk blik på digitale medier og at indgå i digitale fællesskaber.

Referencer

LITTERATUR

- Blumer, H. (1969). *Symbolic Interactionism. Perspective and Method*. Berkeley, CA: University of California Press
- European Commission/EACEA/Eurydice. (2016). *Promoting citizenship and the common values of freedom, tolerance and non-discrimination through education: Overview of education policy developments in Europe following the Paris Declaration of 17 March 2015*. Publications Office of the European Union.
- Hopmann, S., Künzli, R., & Jacobsen, B. W. (1995). Læseplansarbejdets muligheder og begrænsninger. Et grundrids af en læseplansteori. In K. Schnack (Ed.), *Læseplansstudier 3* (Vol. 20, pp. 339–370). København: Danmarks Lærerhøjskole.
- Lassen, F. B. (2013). Afselvfølgeliggørelse: Idéhistoriens raison d'être. *Slagmark- Tidsskrift for idéhistorie*, Nr. 67 (2013), 13-27 175.
- Meyer, H. (2014). God undervisning og didaktisk kompetence. *Unge Pædagoger*, 2, 15–32.
- Ongstad, S. (2006). Fag i endring. Om didaktisering av kunnskap. In S. Ongstad (Ed.), *Fag og didaktikk i lærerutdanningen. Kunnskap i grenseland*. (pp. 19–57). Oslo: Universitetsforlaget.
- Pedersen, A. Y., & Dalsgaard, E. (2014). Afrapportering FoU-projekt fagdidaktik i teknologihistorie og idehistorie (p. 63). Undervisningsministeriet.
- Pedersen, A. Y., Nørgaard, R. T., & Köppe, C. (2018). Patterns of Inclusion: Fostering Digital Citizenship through Hybrid Education. *Educational Technology & Society*, 21(1), 225–236.
- Pedersen, A. Y., Andersen, C., & Bek-Thomsen, J. (2018). *Idéhistorie*. Systeme. <https://idehistorie.systeme.dk/>
- Pedersen, A. Y. (2019). Factfulness og almindelse i praksis. *Sprogforum*, 69, 48–56.
- Scott, J. W. (1986). Gender: A Useful Category of Historical Analysis. *The American Historical Review*, 91(5), 1053-1075. doi:10.2307/1864376
- Vygotsky, L. S. (1976). *Tænkning og sprog I*. København: Hans Reitzels Forlag.

FOTOS

Forside: Photo by Roxanne Desgagnés on Unsplash

Klafki: https://snl.no/Wolfgang_Klafki

“You can only see as far as your headlights,
but you can make the whole trip that way.”

— E.L. Doctorow